

REPORTERI 'SLOBODNE' ZARONILI SU S EKIPOM HRVATSKOG RESTAURATORSKOG ZAVODA

Potruga za podmorskim blagom iz 4. stoljeća na lokaciji koja mora ostati tajna

➔ Tema ove ekspedicije bila su dva arheološka nalazišta na kojima smo odlučili obaviti zaštitna iskopavanja. Prvi je na sjevernom području Hvara, a riječ je o kasnoantičkom teretnom brodu koji je prevozio ulje – kaže Igor Mihajlović iz HRZ-a

Tanja
Šimundić Bendić
 slobodnadalmacija.hr

BOŽIDAR VUKIČEVIĆ
 /HANZA MEDIA

Jer brodovi su isti ka i ljudi. Umiru. Jednog im dana dođe kraj. Neki skončaju od zuba vremena. Neke smrt dočeka u punoj snazi, na modroj brazdi.

Prema podacima Hrvatskog restauratorskog zavoda, u podmorju Jadrana postoji od 300 do 400 arheoloških nalazišta s brodovima kojima je vječno počivalište postalo morsko dno. A zapravo ih može biti i tisuću, možda i više, tko to zapravo može znati. Ali zato znamo da postoji mnogo onih koji bi rado doznali njihovu adresu, podmorsku koordinatu, vođeni mišlju kako će tamo, negdje u nekoj morskoj nedodijli, pronaći blago kralja Salomona.

Jer s brodom nikada ne znaš što u sebi nosi. Možda ništa, a možda veliko blago. Recimo, cjelovite amfore, novči-

– Već lani smo istraživali i pregledavali akvatorij Hvara, pritom smo obradili nekoliko lokacija. A čim nam je stigla dojava, opet smo izišli na teren kako bismo pregledali i zaštitili ugroženo arheološko nalazište. U fokusu naše pažnje nalaze se najugroženija područja s naše obale. Tema ove ekspedicije bila su dva arheološka nalazišta na kojima smo odlučili obaviti zaštitna iskopavanja. Prvi je na sjevernom području Hvara, gdje su ostaci broda potonulog u brodolomu iz 4. stoljeća. Riječ je o kasnoantičkom teretnom brodu koji je prevezio ulje – kaže Igor.

Kako se to znade? Po pronađenim amforama jednom davno napravljenima na području sjeverne Afrike. Nažalost, nisu cjelovito sačuvane, ali zato je pronađena kolekcija sjevernoafričkih keramičkih tanjura. U dobrom su stanju, kaže nam naš sugovornik, opisujući kako su usprkos zubi mora, stoljećima, strujanjima, sačuvale autentičnu crvenu boju. Malo dublje gledano, ovaj materijal pokazuje još jednu zanimljivost – onu da je i u to davno vrijeme, a govorimo o

pažnju zagrebačko-splitsko-hvarskog tima koji je pronašao i brodsko zvono.

Do sada su na području našeg Jadrana pronađena samo tri takva.

– Zapravo je ovo bilo vrlo zanimljivo. Brod je, pretpostavljamo, bio dug 30 metara, na što upućuje veličina sidra. Jako su velika, i pronađena su tri. Širine su dva metra, dužine četiri do pet metara. Prvo smo počeli s iskapanjem kako bismo vidjeli gdje je krma, što brod krije u sebi, ima li kakav vrijedan, zanimljiv predmet. U arheološkim sondama koje smo otvorili pronašli smo čitav niz keramičkog posuda, i brzo smo shvatili kako se nalazimo na području u kojem je nekada bila brodska kuhinja. Vidjelo se to i po ulomcima stakla, koje zbog fine izrade ukazuje na to da je na brodu bilo luksuza, odnosno da je brod prevezio ili bogatu klijentelu ili vrlo luksuzan teret – veli Igor.

A gdje su topovi, tu ima i streljiva, u ovom slučaju pronađenih olovnih kuglica, više desetaka tanadi korištene za punjenje pušaka. Brod je potopljen na dubini od 50-ak metara, uložen je u pjeskovito dno, koje je i inače karakteristično za područje oko Paklenjaka. I dok je padao u vječni san, nije se prevrnuo. Samo je filmski, damski, elegantno, lagano pravocrtno potonuo i s vremenom se ukopao u podmorje.

– Ono što je u njemu pronađeno svoje će mjesto naći na posebnome mjestu, u arheološkoj zbirci grada Hvara u osnivanju. Skupilo se u fundusu već dosta toga, eksponata s kopna, onih iz podmorja – kaže nam još jedan član tima Eduard Visković, arheolog iz Hvara, otkrivajući nam kako će zbirka, kad se muzej otvori, biti smještena visoko gore, na hvarskoj Fortici, jednoj od najljepših utvrda na Jadranu.

– Hvar je nekada bio na glavnom plovnom jadranskom putu, to je bio takozvani transjadranski pravac. Bio je glavna mletačka luka. Zato i ne čudi pronalazak brojnih artefakata koje smo posljednjih godina sakupljali i spremali u pohranu, namjeravajući ih jednom izložiti kao muzejski postav. U nju će ući i upravo pronađeni predmeti, koje ćemo prije postavljanja u zbirku restaurirati, vratiti im što više izvornost – kaže Eduard upoznavajući nas s budućom hvarskom atrakcijom.

Hvarska istraživanja trajala su 14 dana, a na njima je stručno mišljenje kao aktivni član ekipe dao i Saša Deneđri, koji nam je potvrdio kako je ovo bila suradnja Hrvatskog restauratorskog zavoda i Konzervatorskog odjela u Splitu, potpomognuta financijskom injekcijom Ministarstva kulture.

A u timu su se još nalazili i član Interventne postrojbe MUP-a, podvodni fotograf Jerko Macura, te Jurica Bezak, zamjenik voditelja iz zagrebačkog Zavoda. – Uvijek je zanimljivo biti u podmorju, istraživati. Uvijek te uhvati onaj poseban osjećaj dok si dolje. Nikada ne znaš što ćeš naći. Hoćeš li naći. Što će izaći. Kakva će te povijest dočekati. Uvijek te drži uzbuđenje koliko god arheoloških nalazišta istraživao – veli Igor Mihajlović. ●

Pronađene amfore u dobrom su stanju. Usprkos djelovanju mora i stoljetnim strujanjima, sačuvale su autentičnu crvenu boju

Drugi istraživani brodolom je iz 17. stoljeća. Ne zna se još što je brod prevezio, ali pretpostavlja se da je to bio vrijedan teret jer je na njemu pronađeno šest topova

Arheološko istraživanje lokaliteta brodoloma u hvarskom akvatoriju odradila je ekipa predvođena arheologom Igorom Mihaljevićem koji kaže kako istraživanje podmorja nudi poseban osjećaj jer nikad ne znaš što ćeš i hoćeš li uopće naći te kakva će te povijest na dnu mora dočekati

će iz starog vremena, vriedno oslikano keramičko posude, bakrene predmete, zlato, nakit... Sve nešto što će nekom tihom kolekcionaru, krijumčaru, trgovcu, ekipi s crnog tržišta izmamiti suzu radosnicu.

– Zato nećemo otkriti točnu lokaciju naše zadnje akcije. Reći ćemo samo da je to sjeverno i jugoistočno područje otoka Hvara. A nećemo zato što baš na istraženom lokalitetu, negdje oko Paklenjaka, postoji jedna nama vrlo zanimljiva lokacija – veli nam Igor Mihajlović iz Hrvatskog restauratorskog zavoda, koji je sa svojim timom prije nekoliko dana završio hvarsko podmorsko istraživanje.

A bogme vam nećemo reći ni mi, iako dosta približno znamo, a fotoreporter Božidar Vukičević, koji je istraživanje popratio slikama, zna i točno u centimetar. Možemo vam samo predočiti tjele stvari. Dakle, u Zavod je stigla informacija dobrih ljudi kako neki, nazovimo ih zli, devastiraju područje na kojemu postoji podvodni objekt. Tim je izišao na teren kako bi utvrdio stanje i zaštitio arheološki lokalitet.

4. stoljeću, na ovom našem području trgovina bila iznimno dobro razvijena.

Jadransko je područje već tada imalo zanimljive bilateralne ekonomske odnose s područjem sjeverne Afrike.

– Na tu činjenicu ukazuju i amfore, kao pokazatelj da se u to vrijeme trgovalo uljem. Usprkos svemu tome, lokalitet nismo otvarali, nismo ništa iskopavali, odlučivši da ćemo se tu vratiti iduće godine. Naša sljedeća zona djelovanja bio je potonuli brod pokraj Paklenjaka, koji smo zbog vidljivih arheoloških predmeta odlučili istražiti i zaštititi. Ono što smo pronašli je zanimljivo, riječ je o potonulom brodu iz 17. stoljeća, pokazala je naknadna analiza. Ne znamo što je brod prevezio, teren nam nije vidljiv, ali pretpostavljamo da je bilo nešto vrijedno jer smo pronašli šest željeznih topova – veli Igor.

A topovi neće baš na brodu stajati kao dekor, bogme ih nije lijepo ni vidjeti. Stari ili novi, uvijek vuku na bojžan, opasnost. Ali zato su tu i bili, kako bi nešto čuvali, da bi ono što je u brodu sačuvali od gusara, pohlepnika. Samim tim je istraživanje pobudilo

